

Democrazia Cristiana proti Slovencem

Slovenska demokratska zveza v Gorici je 21. maja 1947 poslala ministarskemu predsedniku De Gasperiju in predsedniku ustavne skupščine v Rimu znano spomenico, v kateri je med drugim rečeno tudi da bo treba obnoviti goriško deželo v mejah njenega ozemeljskega obsega tako, kakršno je bilo pred njegovim ukinitevijo, ki je bila izvršena z enostavnim nezakonitom ukrepopom s strani minulega fašističnega režima, v kolikor je to mogoče zaradi določnih mirovne pogodb v novih državnih mejah.

Ko je takrat SDZ to spomenico objavila, se je na tako važen predlog SDZ vsula ploha protestov in zlobnih namigov vsega šovinističnega in nekomunističnega italijanskega tiska, ki je soglasno zakrival, da hočemo Slovenci v Italiji obnoviti staro Avstrijo. Toda sedaj se od dneva v dan občutijo težke gospodarske in upravne posledice mirovne pogodbe in politike nestrljivosti nasproti slovenski manjšini v Italiji. Goriška pokrajina s svojimi 18. občinami in 130.000 prebivalci na 46.700 hektarjev površine ne more živeti.

Ze lani so pričele italijanske stranke namigavati na nujnost nobnovitve goriške pokrajine in to je v zgodnjih dneh dodelil Vidmu. Pretekli teden pa so goriški voditelji krščanske demokracije (Democrazia Cristiana) sklicali sestanek vseh italijanskih strank, tudi komunistične in izglasovali resolucijo, s katero zahtevajo vrnitev pod Gorico vsega Cervinjanskega okraja. Na ta sestanek pa niso krščanski demokrati povabili nobene od dveh slovenskih političnih strank, česarovo velja pravilo politične doslednosti, da se na takih posvetovanjih povabi najprej tisti, ki je tak predlog prvi sprožil.

Namen tega našega uvodnika je ravno ta, da poučimo našo javnost, naj si ne dela nobenih utvar, ako misli, da je krščanska demokracija (Democrazia Cristiana) kaj boljša od drugih nekomunističnih italijanskih političnih strank. Boljša je samo od komunistov in nefašistov, v ostalem pa stremi, kakov vse, za tem, da pologama zadusi vse pravice javnega življenja slovenski manjšini v Italiji. V tem prepričanju nas potrujujejo še naslednje ugotovitve: Krščanski demokrati so v Italiji na krmilu, in razni njihovi voditelji (De Gasperi, Piccioni, Marazza itd.) so obljubili zajamčiti Slovencem njihove pravice, toda preko suhe in gole obljuhe niso še prišli.

O šolskem zakonu še vedno ni neduha, ne stuha, o avtonomiji pa niti cenenih izjav ne slišimo, česarovo avtonomijo uživata tako francoska, kakov nemška manjšina. Dejstvo je, da so krščanski demokrati krivi, da je ustavna zbornica preklicala avtonomijo, ki so nam jo že izglasovali — in to iz golega sorušanja do Slovencev, kakov so to javno izpovedali razni krajevni in osrednji voditelji Krščanske demokracije. Krščanski demokrati so krivi, da je še danes 40.000 Slovencev v Nadškolski dolini brez lastnih ljudskih šol in da vlada tamkaj pravcati teror nad slovenskim življem, komaj manjši od fašističnega, in to kljub temu, da je krščansko demokratični prefekt Candolini že meseca oktobra 1945 zagotavljal, da je skup slovenske narodnosti dovoljena itd., itd.

Krščanski demokrati so krivi, da nima naš jezik dostopa v javne urade in da slovenski občinski svetovalci ne smejo v Gorici nastopati v svojem lastnem materinem jeziku in tudi to, da je slovenskim trgovcem v obrtnikom v Gorici prepovedana raba slovenskih oziroma dvojezičnih napisov.

Zalostnega dela rožnega venca

Italija se skuša okoristiti s Titovo stisko

Stirinajst dni po zamenjavi denarja na jugoslovanskem zasedbenem ozemlju STO-ja so v Rimu nadomema prekinili trgovinska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo.

Za lansko leto sta Jugoslavija in Italija sklenili pogodbo za izmenjavo blaga v znesku 30 milijard lir. Pogodba za letošnje leto bi moral biti se izdane.

Združene države so naklonjene sporazumom, ki bi povezali Jugoslavijo preko Italije na dobre Marshallovega načrta, ne da bi bilo treba Titu uradno zaprositi za sprejem v Evropski obnovitveni načrt.

Kdo je kriv zastaja, je bilo v začetku nejasno. Polagoma pa so prilegle rostiti razne izjave, ki vso stvar pojasnjujejo. Zastopnik italijanskega zunanjega ministarstva je krvido za ustavitev pogajanj pripisal beografski vladni. Priznal pa je, da je na italijanske odločitve vplivala zamenjava denarja na jugoslovanskem zasedbenem področju STO-ja.

Navajal je pri tem izjava Sforze, ki je v zbornici dejal: »Mi še vedno želimo dobrih odnosa z Jugosla-

vijo, toda, kadar gre za našo narodno čast, ne moremo trpeti ponizevanega ravnjanja od nikoder!«

V poučenih ameriških krogih trdi, da je Italija sporočila ameriškemu zunanjemu ministerstvu svoje nezadovoljstvo zaradi nedavnegova Titovega govora v Pulu. Prav tako se je pritožila zaradi uvedbe dinarja na jugoslovanskem področju STO-ja. V ameriških krogih menijo, da je prav zaradi tega tudi ustanovila Italija pogajanja za novo trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo.

Ameriško zunanje ministerstvo pa še ni prejelo nobene italijanske zahteve, naj bi Združene države

odložile pošiljanje pomoči Jugoslaviji, dokler ne bi tržskega vprašanja zadovoljivo rešili, to je v italijanskem smislu.

Točnejša razlagata tega italijanskega koraka bo najbrže tale:

Italijana se zaveda, da je Združene državam mnogo na tem, da bi prišlo med Italijo in Titom do čim tesnejšega gospodarskega sodelovanja. Z odpovedjo pogajanj je hotela italijanska vladna pritisnila na Ameriko, da bi ta prisilila Tita k

popuščanju glede Trsta. Italijani so namreč prepričani, da je gospodarska stiska v Jugoslaviji toljšna, da bo Tito prej ali slej pravljjen na sleherno politično koncesijo.

Italijanska vladna je v tem času v velikih škrpicah in ji je nujno potreben vsaj kak navidezen zunanje - politični uspeh. Septembra bodo Združeni narodi znova razpravljali o bivših italijanskih kolonijah. Vse kaže, da bo takrat Italija spet pogorela s svojimi zahtevami in tako dokončno odstranjena iz Afrike. Američani pripravljajo namreč predlog, po katerem naj bi vse nekdajne italijanske kolonije dobile samostojnost. To bo za Sforzo in njegovou politiko nov, hud udarec. Ta udarec pa bi radi prikrali »vsač z navideznim uspehom v tržaškem vprašanju — na račun Jugoslavije. Taka italijanska politika ima že kar tradicionalno vrednost. Tudi po prvi svetovni vojni je Italija krčevito grabila po slovenski zemlji, medtem pa so drugi pospravili kolonialni plen, brez Italije.

Kralj tudi ni hotel povedati nitičesar glede sedanjih Titovih pogojev v Zahodom. Rekel je, da se je

pripravljeno odzvati vsakemu povabilu domovine za vrnitev. Bil bi pripravljen vzpostaviti ustavno monarhijo, v kateri bi kot vladar imel le omejene pravice. Takšna vladavina bi po njegovem združila vse jugoslovanske narode.

Kralj tudi meni, da bodo sedanji neki na Balkanu trajali v nedogled, če ne bo prišlo do poravnave bistvenih sporov med Vzhodom in Zahodom.

Po zaključku razgovora s časniki je Peter II. zanikal vse novice, ki se širijo v zvezi z njegovim prihodom v Benetke in Rim.

Po obisku v Italiji se bo vrnil v Pariz.

»Lahko pa — je dejal nazadnje — vam zagotovim, da moja načeločnost v Italiji nima nobene zvezze z raznimi domnevami. Mi monarhisti ne bomo pospeševali nadaljnega prelivanja krvi v Jugoslaviji. Mi gledamo v bodočnost, v tisti dan, ko bodo Jugoslovani spet svobodno volili.«

»Mir, kakršnega hočemo mi, se ne da doseči na en mah in tudi ga ne more doseči ena sama država. To je mogoče samo s skupnim naporom mnogih narodov, ki so pripravljeni na žrtve za svobodo.«

»Vsi narodi pričakujejo od Združenih držav vodstva v tej veliki križarski vojski za mir. Zaradi tega mora Amerika odločno korakati po poti do takšnega sveta, v katerem bomo mi in vsi narodi lahko živeli in uspevali v miru.«

od starega samodršta, ki je še vselej propadlo. Lahko sicer zasečno zmaga, toda prej ali slej bodo spodelili vsi njegovi poskuski, da bi prisili druge svobodne narode, naj se ravna po njegovem zgledu.

»Svet danes teži za strpnostjo ter sporazumevanjem, kakor ga določajo demokratična načela. Na teh načelih temelji naša demokracija, ki je nastala kot odpor proti nezincu absolutističnemu monarhiju. Osnove te demokracije so: dostojanstvo posameznika, svoboda ter pravica, da vsakodan lahko časti Boga, kakor se mu zdi. Naša demokracija ne zahteva slepe potrošnje napačnim idejam in ne deli iz države, ali iz človeka, ali iz katere koli človeške ustanove Boga.«

Danes si človeštvo z vsemi silami prizadeva, da bi uvedlo tak red na svetu, ki bi mogel ohraniti mir. Toda delati za tak red in za svetovni mir je mogoče samo, če ljudje pozna resnico. Zaradi tega bomo storili vse, da bodo zvedeli za resnico tisti narodi, ki jim danes to njihovi poglavari preprečujejo, in da bomo tudi mi poučeni o svetovnih zadevah ter o najvažnejših mednarodnih vprašanjih.

»Danes je vse načeločnost, ki je zasečno zmaga, toda prej ali slej bodo spodelili vsi njegovi poskuski, da bi prisili druge svobodne narode, naj se ravna po njegovem zgledu.«

»Svet danes teži za strpnostjo ter sporazumevanjem, kakor ga določajo demokratična načela. Na teh načelih temelji naša demokracija, ki je nastala kot odpor proti nezincu absolutističnemu monarhiju. Osnove te demokracije so: dostojanstvo posameznika, svoboda ter pravica, da vsakodan lahko časti Boga, kakor se mu zdi. Naša demokracija ne zahteva slepe potrošnje napačnim idejam in ne deli iz države, ali iz človeka, ali iz katere koli človeške ustanove Boga.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit politične pokorščine, ki jo navdihuje samo strah.«

»Svet je danes naveličan laži, propagande in histerije, ki so jo ustvarili predvsem počasni diktature. Sit je mučenje političnega ubijanja; sit polit

Od srede do srede

nizacij v Londonu, kjer bodo dočili vse potrebo za ustanovitev nekomunistične mednarodne sindikalne zveze.

26. JULIJA: Ameriški poslanik v Atenah izjavlja, da se vojaški in gospodarski položaj v Grčiji počasi, pa stalno boljša. — Truman je podpisal zakon, s katerim je atlantska pogoda postala veljavna tudi za Ameriko. — Romunski vlad je dejansko prepovedala potovanje tujih diplomatov po državi. — Zaradi silovitega vitarja ob kitajski obali je samo v Sanghaju ostalo 200.000 ljudi brez strehe. — V Angliji so preklicali izjemno stanje, ki ga je kralj razglasil zaradi stavke pristaniških delavcev. — Italijanska vlad je s 1. avgustom t. l. sklenila odpraviti nakanice za kruh, testenine in riž. — Papež je sprejel mgr. Verolini, ki mu je poročal o preganjavi vere na Cestkovskem. — Sovjeti so v vzhodni Nemčiji prepovedali vsako objavo vatikanskega odkola o izobčenju komunistov iz Cerkev. — Velika Britanija zahteva, naj bi ji povečali podporo iz Marshallovega načrta za skoraj pol milijarde doljarjev.

27. JULIJA: Britanski in ameriški zastopniki odločno zavračajo pisanje sovjetskega tiska, da bi se zahodne sile nameravale umakniti iz Berlina. — Britanska poslanska zbornica je kljub zavlačevanju opozicije sprejela zakon o podprtju jeklske industrije. — Sovjeti uradno protestirajo v Beogradu zaradi zapiranja sovjetskih državljanov po Rankovičevi političi. — Ameriški senator Ellender napada Veliko Britanijo, da ona zavira naglo in uspešno obnovo Evropo. — Francoska in portugalska zbornica sta z velikansko večino odobrili atlantsko obrambno pogodbo. — Kitajski komunisti so začeli veliko ofenzivo proti južnim pokrajjinam države, ki so še v rokah nacionalistov. — Italijanska komunistična partija je daleč najmočnejša v Evropi, saj je število njenih vpisanih članov preseglo dva milijona. — Sovjeti zastopniki zahtevajo na mednarodni konferenci Rdečega križa, naj bi ta dovolil uporabljenje vojne ujetniške za odstranjevanje min in nerazstreljnih bomb. — Francoska vlad je odstopila.

Vojna odškodnina

Ker nas mnogi povprašujejo, kaj je izplačevanje vojne odškodnine, odgovarjam vsem, da je izplačevanje v teku. Vrši pa se tako: najprej dobijo prvi predjem tisti, ki ga niso še prejeli, in šele za njimi pridejo na vrsto tisti, ki čakajo drugega. Tako v prvem, kakor v drugem primeru potekajo izplačila po časovnem vrstnem redu, kakor so bile prijave predložene. Na vsakih sto, ki dobijo prvi predjem, pride na vrsto 25 tistih, ki imajo pravico do drugega.

Najprvo mora seveda finančna komisija škodo oceniti na licu mesta. Ta dá poročilo o ugotovitvah in podlagi tega poročila se potem odmerijo predjem.

Vojni odškodovanici italijanski državljanji ali tisti, ki so optirali za italijansko državljanstvo, dobijo predjem nakazan direktno od zakladnega ministritva iz Rima, če se jim je škoda povzročila na ozemljju, ki je sedaj priključeno Jugoslaviji, v nasprotnem slučaju pa od pristojne Finančne intendance. Le kdor je italijanski državljan, ali je optiral, ima pravico do odškodnine. To pravilo velja za premičnine. Glede nepremičnin na ozemljju Italije bomo podrobnejše sporočili pozneje v zvezi z odškodnino, ki bi se nanašala na tuje državljane odnosno begunce, ki niso optirali.

Sovjeti se izvijajo zaradi Koroške

Sovjetska zveza je te dni zavrnila nedavni jugoslovanski protest zaradi Koroške. V njem je Titova vlast obdolžila Sovjet, da so pri pogajanjih za mirovno pogodbo izdali koristi Jugoslavije s tem, da so nehalli podpirati njene zahteve glede Koroške.

Sovjetska vlad pravi v svojem odgovoru, da je to samo natolcevanje. Vsega je kriva Titova vlast, ki se je glede Koroške na skrivaj in za sovjetskim hrbtom pogajala z Velikim Britanijom. S tem se je Jugoslavija sama odpovedala Koroški ter popustila zahodnim imperialistom.

V britanskih krogih pravijo, da so te sovjetske obtožbe prazne. V razgovorih, ki so jih imeli britanski in jugoslovanski zastopniki, so seveda omemnili tudi Koroško. To je običaj pri vseh državah, ki imajo redne diplomatske zveze, da razpravljajo o vseh vprašanjih, ki se tičejo ene in druge. Ni pa bilo glede Koroške nobenih tajnih razgovorov, vsa je to zadeva, glede katere morejo odločati edino štiri vesile.

Imetje italijanskih državljanov v Jugoslaviji

Pred nekaj tedni smo poročali o dogovoru, ki sta ga podpisali v Beogradu Italija in Jugoslavija in po katerem odkupi Jugoslavija vse premoženje italijanskih državljanov, ki leži na njenem ozemljju, tudi ono, ki je že bilo zaplenjeno. Rekli smo takrat, da bomo v zadevi poročali podrobnejše, ko bo rimska vlada izdala zadevni zakon za prijave teh premoženj in navodila za tehnično izvedbo cenitve. Danes pa, žal, tega zakona vladani ne izdala in je še vedno v pripravljanju in preučevanju. Nekej podatkov in pojasnil ter nasvetov pa vendar lahko nudimo prizadetim.

Cenitev premoženja, zlasti nepremičnega, se ima po dogovoru izven na podlagi katastralnih podatkov iz leta 1938, to je na podlagi davne podlage ali rente iz tega leta, ki jo zaokrožijo z današnjimi cennimi tržnimi vrednostmi. To pa po našem mnenju in po mnogih strokovnjakov, še ne zadostuje za izvedbo cenitve kot take, ker ni moči vedeti, ali je treba vzeti v poštev cene, ki danes veljajo v Jugoslaviji in so skrajno nizke in ali naj se poleg tega ta premoženja ocenijo v dinarih ali lirah? Ali bodo v prvem primeru Jugoslavija izplačevala direktno v dinarih na podlage value 10 lir za en dinar, ali pa bo to izplačevala Italija dogovorno z Jugoslavijo v lirah in po posebnih dogovornih valut?

Gre namreč za sto in sto, če že ne za tisoč milijard lir. In kje naj jih vzameta tako Jugoslavija, kakor Italija? Dvomimo, da bosta zadevo uredili obe vladi tako, da bi Italija

dobila od prve le kredit, odškodnino pa plačevala svojim državljanom z morebitnimi obveznicami, ki bi potem na borznem tržišču podvodenle.

Ne verjamemo tudi, da bi Jugoslavija mogla plačevali odškodnino v dinarih v razmerju 1 : 10, ker bi tega ne zmogla, tudi če bi ocenjevala premoženja v dinarih še tako nizko. Poleg tega še to: kdo naj napravi cenitev? Ali bi interesent dobil dovoljenje za ogled premoženja na licu mesta?

Drugo vprašanje je, kaj naj storijo tisti, ki so optirali za italijansko državljanstvo in niso še prejeli rešitve. Jasno je, da tem ljudem ni svetovati, da bi svoje premoženje že sedaj prijavili v proračun, ker bi se moglo zdogodi, da bi jim jugoslovanske oblasti nalažeš odklonitev potrditev opcijske izjave.

Nadalje, ali je Tržačane smatrati kot italijanske državljane ali ne?

Morda bi komu kazalo preseliti se vsaj formalno v Italijo in premoženje prijaviti tam.

Na vsak način svetujemo, naj se nihče ne prenagli, saj rok za razjave ne more biti zamulen, ko niše izšel niti zakon, ki v podrobnosti določa način izvedbe beograjskega dogovora.

Mnogi zamenjajo poziv zakladne ministrstva, da je treba prijaviti terjatev napram občinam, ki jih je Jugoslavija priključila 15. 9. 1947, in tamošnjim javnim ustanovam, s prijavami premoženj. Tega ne smejo zamenjati, ker terjatev napram občinam in ustanovam niso premoženja in jih je treba prijaviti do 30. t.m. (in ne do 26. t.m.).

Razširjenje pomoči IRO

ZVU anglo-ameriškega področja STO-ja je obveščena, da je Mednarodna begunska organizacija na prošnjo italijanske vlade nedavno sklenila razširiti svojo pomoč na tiste begunce iz Julijanske krajine in Dalmacije, ki imajo predpogoje za sprejem po pravilih Mednarodne begunske organizacije.

Begunci, ki imajo sledeče predpogoje in lahko zaprosijo za pomoč organizacije, so slediči:

a) Tisti, ki so rojeni na ozemljih, ki so bila odstopljena in ki so tam imeli svoje bivališče 10. junija 1940 in b), ki so optirali za italijansko državljanstvo ali katerih opcija ni bila redno odobrena. Skupine, ki ne spadajo pod Mednarodno begunsko organizacijo, so slediče: a) begunci, ki so rojeni na ozemljju, ki sedaj spada pod Italijo; b) tisti, katerih opcija je bila odobrena pred njihovim prihodom ali po njihovem prihodu na italijansko ozemlje; c) tisti, ki so se stalno naselili v Italiji ali ki se ne namegravajo preseliti v prekomorske de-

žele; d) tisti, ki pripadajo kategorijam, katere izključujejo pravila Mednarodne begunske organizacije.

Smatra se, da je na tisoče oseb, ki bi lahko zaprosili za pomoč Mednarodno begunsko organizacijo. Vendar bodo na oskrbo v taboriščih sprejeti samo tisti, ki se nahajajo v veliki stiski, medtem ko pridejo ostali v poštev za pomoč pri vrnitvi v domovino ali pri preselitvi in pravni zaščiti.

Begunci, ki nameravajo zaprositi za pomoč IRO in ki imajo navedene predpogoje, morajo predložiti prošnjo osebno ali po pošti neposredno Mednarodni begunski organizaciji v Rimu ali po krajevnih uradih Udrženja Julijanske krajine in Zadra, najkasneje do 31. avgusta 1949.

Tisti, ki stanujejo na tem področju, se lahko obrnejo ali na urad IRO v via Rossini 4 ali na urad IRO v via Gorički, via Morelli 39. Oba urada sta pod nadzorstvom gospoda Mihaela P. Sednaka, ml.

Besede in dejanja

V današnjem uvodniku razpravlja naš goriški dopisnik o »veliki ljubezni demokrščanske stranke do Slovencev. Seveda nam ni treba še posebej poudariti, da bi bila ta stična ljubezen na Tržaškem drugačna po svoji učinkovitosti, čeprav ji posebej za našo ozemlje ne moremo odrekati še svojih oblik, ki pogostokrat spominjajo na tipično levantinsko prakso. O tem pa pozneje enkrat kaj več.«

V zvezi z uvodnikom pa gotovo ne bo odveč, da uvodničarje besede podkrepimo s prepisom »radnih obljub in zagotovila, da bi nam kdo ne očital povišalnih obtožb. Sam videmski prefekt ni štel z obljubami in zagotovili, kakor pravi njegovo pismo, ki zatrjuje tole:«

PREFEKUTA VIDEM KABINET

Stev. 4569-Gab. Addl 18 Sett. 1945
Castitemu gospodu
Jožetu CRAMARO
župniku v Landarju

Nj. Eksc. Minister za notranje
zadeve me obvešča o Vaši pritožbi
glede uporabe slovenskega jezika.

Moje mnenje v tem oziru je razvidno iz pisma, ki ga prilagam v prepisu.

Hocem, da se popolnoma spoštuje pravica do gojenja slovenske narodnosti v mejah italijanske države, in tem smislu bom izdal vse potrebne odredbe.

Ce bi se pripetil še kak konkreten neljub dogodek, Vas prosim, da me o njem natanko obvestite z oznako oseb, časa ter kraja, in obenem bom gotovo posegel v zadevo.

Drago mi je, da Vam morem zagotoviti živo zanimanje narodne vlade za svobodo slovenskih prebivalcev, ki so vključeni v našo državo; obenem Vas prosim, da pravilno tolmačite in upoštevate obseg izjav, ki jih je v preteklem mesecu avgustu izdal v zadevi ministriki svet.

Ne dvomim, da boste tudi Vi, častiti gospod, prispevali k delu, ki je dolžnost vseh državljanov, da se narodi, brez nacionalističnih prenapetosti prenašajo, spoštujejo in ljubijo v duhu svobode, demokracije in človečanskega sožitja.

Z odličnim spoštovanjem
PREFEKT
A. Candolini L.r.

Truman za obnovo Europe

Predsednik Združenih držav Truman je postal zbornici zakonski osnutek o vojaški pomoči članicam Atlantske zveze ter Grčiji, Turčiji, Filipinom in Koreji. Za obnovitev teh držav zahteva v prihodnjem letu milijardo ter 450 milijonov

nov dollarjev.

Sprejem načrta o vojaški pomoči za Evropo je Truman utemeljil v dolgi poslanici, v kateri med drugim pravi:

»Priporočam zbornici, naj sprejme zakon, ki bo dal svobodnim narodom na svetu vojaško pomoč, da bodo laže zavarovali proti napadu sebe, a tudi uspešne pomagali pri skupni obrambi svetovnega mi-

ra.«

Načrt je bil predlagan v podrobnejšo

oceno uprizoritve »Divjega lovca«

na Repentabru, ker ne čutim, da bi bil zato poklican. Kot povprečni gledalec pa moram povedati, da sem bil hudo razočaran, posebno po veličastni uprizoritvi »Slehernik«, ki je v meni zapustila na ravnom nepozabni spomin.

Predvsem mislim, da ni mogoče na prostem uprizoriti del, ki so neizprosno povezana z okljekom, posebno še, če nimamo sredstev, da bi ta okljek scenarijo (s svetlobnimi in drugimi učinki) preselili tja, kamor dejanja spada. Brez odgovarajoče scenerije ni mogoče lepo kraske vaseči prestemiti na slovenska področja divjih lovcov.

Izbira dela je bila v danih pogovih ponesrečena, čeravno moram prirediteljem priznati pogum, vojno in delo. Popolnoma pa mi je ne razumljivo posnemanje avtoritarnih političnih strank, ki smatrajo kulturo kot privesek in sredstvo strankarskih agitatorjev. V priložnostnem gledališčem listu je g. Javornik postavil dostenjen okvir svobodne slovenske kulture, vanj pa je vložil g. Peterlin potvoren lik in tako grobo demantiral uvodna načela. Izgleda, da so komunistična kulturna semena tudi na nekomunističnih tleh skalila, obrodila pa na tej zemlji ne bodo, o čemer se bodo tudi politični vrtnarji gotovo prepričali, kakor so že davno spoznali rdeči semenari.

I.U.

PROSVETA

„Divji lovec“

Ne bom se spuščal v podrobnejšo oceno uprizoritve »Divjega lovca« na Repentabru, ker ne čutim, da bi bil zato poklican. Kot povprečni gledalec pa moram povedati, da sem bil hudo razočaran, posebno po veličastni uprizoritvi »Slehernik«, ki je v meni zapustila na ravnom nepozabni spomin.

Predvsem mislim, da ni mogoče na prostem uprizoriti del, ki so neizprosno povezana z okljekom, posebno še, če nimamo sredstev, da bi ta okljek scenarijo (s svetlobnimi in drugimi učinki) preselili tja, kamor dejanja spada. Brez odgovarajoče scenerije ni mogoče lepo kraske vaseči prestemiti na slovenska področja divjih lovcov.

Izbira dela je bila v danih pogovih ponesrečena, čeravno moram prirediteljem priznati pogum, vojno in delo. Popolnoma pa mi je ne razumljivo posnemanje avtoritarnih političnih strank, ki smartajo kulturo kot privesek in sredstvo strankarskih agitatorjev. V priložnostnem gledališčem listu je g. Javornik postavil dostenjen okvir svobodne slovenske kulture, vanj pa je vložil g. Peterlin potvoren lik in tako grobo demantiral uvodna načela. Izgleda, da so komunistična kulturna semena tudi na nekomunističnih tleh skalila, obrodila pa na tej zemlji ne bodo, o čemer se bodo tudi politični vrtnarji gotovo prepričali, kakor so že davno spoznali rdeči semenari.

Izbira dela je bila v danih pogovih ponesrečena, čeravno moram prirediteljem priznati pogum, vojno in delo. Popolnoma pa mi je ne razumljivo posnemanje avtoritarnih političnih strank, ki smartajo kulturo kot privesek in sredstvo strankarskih agitatorjev. V priložnostnem gledališčem listu je g. Javornik postavil dostenjen okvir svobodne slovenske kulture, vanj pa je vložil g. Peterlin potvoren lik in tako grobo demantiral uvodna načela. Izgleda, da so komunistična kulturna semena tudi na nekomunističnih tleh skalila, obrod

Matija Škabar - zlatomašnik

1899 - 1949

V nedeljo 31. julija 1949 bo slavil 50 letni jubilej svojega mašništva med vsemi Tržačani in primorski Slovenci dobro znani in visoko čisljeni zlatomašnik, gospod Matija Škabar.

Zlato mašo bo pel v domači župni cerkvi v starodavnih Barkovljah ob 9. in pol in slavnostni govor bo spregovoril častiti gospod monsignor prof. dr Jakob Ukmajer.

Z gospodom Škabarem bodo slavili ta redki jubilej ne samo njegovi ožji rojaki Barkovljani, ampak vsi tržaški Slovenci, kajti jubilant Matija Škabar je posebljen lik onega našega primorskoga slovenskega duhovnika, ki ga ljubi in spoštuje vse, mlađo in staro, Slovenci in Italijani, brez razlike političnega prepričanja. Zato naj ne bo tržaškega Slovenca, ki se ne bi udeležil te redke slavnosti v naših sončnih Barkovljah; ako že ne more prisostvovati osebno, pa naj drugače izkaže slavljenemu priznanje, ki mu gre.

Matija Škabar se je rodil kot sin kmečkih staršev očetu Matiji in materi Antoniji, rojeni Kandus, dne 1. junija 1876. — Bodil mimogrede omenjeno, da je iz te narodne družine tudi njegov brat podpolkovnik nekdanje jugoslovanske vojske v pokolu, Avgust Škabar, koroški borec iz 1919. leta in sodelavec generala Majstra pri osvoboditvi Maribora. Gimnazijo je Matija Škabar dovršil v Trstu in bogoslovje v Gorici. Svojo novo mašo je pel 30. julija 1899 v Barkovljah. Služboval je kot kaplan v Barkovljah in v Rojanu, kjer je bil ne samo duhovnik, ampak pravi tolaznik in svetovalec našega kmeta, delavca, ribiča in maleda človeka.

Nato se je posvetil kot katehet vzvišenemu poklicu vzgoje naše mladine. Trideset let je bil Matija Škabar katehet na slovenski šoli

dne 1918 je bil tudi katehet na slovenskem učiteljišču, ki se je bilo preselilo zaradi vojne vatre iz Gorice v Trst. Od 1912 do 1921 je vodil cerkveni pevski zbor pri Sv. Jakobu. Dalje je vodil skozi 8 let do 1921 ženski pevski zbor v Marijinem domu v Trstu, od 1921 do 1931 pa v Sv. Križu pri Trstu cerkveni pevski zbor in je ostal med Križani v dragem spomini. Od 1931 do 1934 je bil administrator na Katinari. Med drugo svetovno vojno in po vojni od 1942 do 1944 je opravljaj večji del slovenske službe božje zopet v svojih rojstnih Barkovljah, kjer je že pod fa-

ščičnim in nacističnim terorjem tolalil s svojo prepričevalno besedo sirote in preganjane.

Jubilant Matija Škabar lahko s ponosom in zadostenjem gleda na ogromno delo, ki ga je skozi pol stoletja opravljaj kot katoliški duhovnik, vzgojitelj šolske mladine in učitelj med slovenskim narodom ter oznanjal slovenski mladini večne krščanske resnice, jo vzgajal v ljubezni do bližnjega in do svojega naroda in v veri do Boga. Tisoči in tisoči slovenskih mladeničev in dekle so črpali iz njegovih besed poleg krščanskega nauka tudi nasvete in pouk za praktično življenje. Kot vzgojitelj je bil strogn, obenem pa dobrega srca in pravilen učitelj, ki je mladino dosledno navajal k odkritostnosti, poštovnosti, pravičnosti in narodni zavesti. Zato se njegovi učenci še danes spominjajo Matija Škabara kot vzgojitelja v plemenitega moža.

Kot zvest sin svojega naroda je bil Matija Škabar dosledno proti strankarski cepitvi naših narodnih vrst in proti rušenju naše narodne slike, ki nam je ravno sedaj tako krvavo potrebova in ki bi jo hoteli naši narodni sovražniki za vsako ceno razbiti.

Kot človek je zlatomašnik Matija Škabar družben, živahn in zabaven še pri svojih 72. letih.

Barkovljani se požrtvovalno priznajo, da dostenjno proslave ta zlatomašniški jubilej svojega rojaka.

Tudi mi čestitamo gospodu zlatomašniku iz vsega srca k temu jubileju in poštovanju delovanju med našim narodom na Tržaškem, žeče gospodu zlatomašniku, da ga Bog ohrani še mnoga leta našemu narodu v bodrilo in mlajšim duhovnikom za vzgled.

le per la difesa dello Stato)? Kata tera sodna oblast Svobodnega tržaškega ozemlja, je kompetentna za proglašitev to amnestije, ko ven dar Vojaško sodišče v Rimu, ki je prevzel spise bivšega Posebnega sodišča za zaščito države, nima ju risidkcije na anglo-ameriškem področju STO-ja?

b) Ali ne smatra Zavezniška vojaška uprava za umestno, da bi dopolnila v tem oziru omenjeni Splošni ukaz št. 46 z dne 2. novembra 1946 s kakim legišativnim ukrepon s tem, da podeli kaki lokalni sodni oblasti kompetenco, da proglaša amnestijo za omenjena dejanja, zaradi katerih so bili sojeni od bivšega Posebnega sodišča za zaščito države (Tribunale speciale per la difesa dello Stato), državljanji, ki bivajo na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja?

Do danes še nismo prejeli odgovora na zgoraj navedeno vprašanje, čeprav gre za zelo važno pravno snov, ki zadeva državljanke pravice vseh demokratičnih Tržačanov.

EVROPSKA OBNOVA

V poročilu o programu za evropsko obnovo, navaja ECA, da je obseg izmenjav v celoti znaten, da se industrijska produkcija stalno veča in da je že za 13 odstotkov prekoračila predvajno višino ter da je verjetno nevarnost inflacije odstranjena. Poročilo nadaljuje, da se pa istočasno pojavljajo druge šibke točke. Namesto vprašanja produkcije, dodeljevanja in racionalizacije se porajajo problemi tržišč, medevropskih izmenjav, cen in razdeljevanja.

Obseg izmenjav med državami Marshallovega načrta — zaključuje poročilo — je pa še nezadosten, pojavljajo se težave za kritje notranjih zahtev iz za posilitve razpoložljive delovne sile.

Quid juris, ke gre za proglašitev amnestije za dejanja, za katera je izreklo odsodbo Posebno sodišče za zaščito države (Tribunale speciale per la difesa dello Stato)?

Načrtni program za evropsko obnovo, navaja ECA, da je obseg izmenjav v celoti znaten, da se industrijska produkcija stalno veča in da je že za 13 odstotkov prekoračila predvajno višino ter da je verjetno nevarnost inflacije odstranjena. Poročilo nadaljuje, da se pa istočasno pojavljajo druge šibke točke. Namesto vprašanja produkcije, dodeljevanja in racionalizacije se porajajo problemi tržišč, medevropskih izmenjav, cen in razdeljevanja.

Novi predsednik odvetnik Forti,

ki se je zahvalil v imenu Rotary Cluba, je poudaril, kako veliko vrednost je imela konferenca za vidne gospodarske predstavnike, ki

so v Rotary Clubu številno zasto-

ljeni Kras je bil ob prihodu Slovencev skoro prazen. Nekaj prebivalstva je bilo pobitega v borbah s slovenskimi predstrelzami, mnogo pa se ga je zatekel v obalna mesta ali naprej v Italijo. Gotovo je, da je strah pred prodiročimi Slovenci skoncentriral v obalnih mestih predvsem romansko prebivalstvo in mu dal nekakšne nove življenske pobude. Ker pa Slovenci niso prišli kot narod plenilcev in osvajalcev, kot so toliko stoljetij pred njimi prišli na Kras Rimljani, se tudi primer Nezacija, Mutile in Faverije ni ponovil in v nobenih kronikah ne beremo o kakih posebnih napadih na romanska obalna mesta, ki so še naprej v miru sanjala o starih rimskih časih.

Sele pozneje, ko so Slovenci že trdno posedovali Kras in s plugom v roki obdelovali zapuščeno zemljo, so se polagomo tudi mestna vrata v Trstu odprla slovenskim doselencem.

Do morja so Slovenci prodričeli v kasnejši dobi, vsekakor še tekom sedmoga stoletja, kajti sprva jim je zapiral dohod do morja tako imenovani zezg Tergestinus, ki je področje tržaškega mesta, ki se je raztezalo, od Devina pa do Bazovice, odkočer je tekla meja preko Zavelj do morja.

V rimski dobi precej gosto na-

žave, naravnost podpirali naseljevanje Slovanov v Istri, pod katero je spadal tudi Trst. In tu se nam naši pradedje pokažejo kot dobrodušni kmetje in pastirji, ki so iz nevednosti zagrešili pašo in setev na tujih poljih. Italijani zelo radi izrabljajo shod, ki se je vršil v Rízani leta 804, za protislovensko propagando. Ne utegnemo se tu zamujevati s popisovanjem zgodovinskega ozadja tega shoda, toda vsakdo, ki ga bo preštudiral, bo moral priznati, da shod ni bil naperjen izrecno proti Slovanom, temveč da je šlo za vse drugačne stvari, ki z njimi niso imeli nobene zvezne in je bila pritožba proti Slovanom iznešena čisto slučajno, ker se je pač ponudila prilika. Prav zaradi tega se je spor glede Slovanov tudi mirno končal. Taka je prava resnica o rízanskem shodu.

Prebivalstvo, na katerega so naleteli Slovenci ob prihodu v té kraje, ni bilo latinsko, kot smo že omenili, pač pa je bilo dejansko keltsko-romanska mešanica, po kri- vi nedvomno bolj keltska, po duhu pa bolj latinska. To prebivalstvo se je v predelih, ki so jih Slovenci

pani in je dodal, da bo tudi nje- nove za industrijsko pristanišče v Zavljah, mnogo koristila.

Borite se proti oljčni muhi!

Oljčna muha (Dacus oleae), ki je štiri do pet milimetrov dolga in je najvernejša škodljivka na naših oljčnih asadih. Kadar nastopi v večjem številu, uniči dobrini del pridelka, in lani se to zgodilo ravno na našem tržaškem ozemlju.

Posejila bodo omogočila malim in srednjim industrijam nakup modernih strojev in opreme ter zboljšanje in razširjanje proizvodnje podjetij. Posledica tega bo, da se bo krajenva proizvodnja zvišala. Med upoštevanimi industrijami in obrtniki so: kamnolomi, avtobusna podjetja, turistične organizacije, električna in stavbna podjetja, tovarna konzerv, izdelovalci nautičnih instrumentov, vrezovalci stekla in kristala ter dekoratorji, tovarne pohištva, livarna, ribiči, izdelovalci pijač in lesni obrtniki.

Sedaj razpravljajo o nadaljnji 40. posojilih za skupni znesek približno 200 milijonov lir za druge majhne in srednje industrije. Ce bo posojila odobrena, bodo izplačana iz sklada določenega za sledenje polletno proračunska doba.

V teh posojilih Zavezniške vojaške uprave niso vključena tista, ki jih dovoljuje Uprava za gospodarsko sodelovanje (ECA) iz lirskega sklada.

Kaj pravi Paul Hoffman?

Upravnik za gospodarsko sodelovanje Paul Hoffman je v zvezi z vprašanjem o sestanku Sveta organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje izjavil časnikarjem, da je sedanji gospodarski položaj »normalna gospodarska preusmeritev«. Dostavil je, da se morajo, skoraj vsa podjetja v Združenih državah baviti s problemom skrčenja inventarjev in da se isti problem ponavljajo tudi pri državah. Dejal je: »Pri prehodu blaga iz tržišča prodajalca na tržišče kupca nastajajo vedno problemi, pa nare gre za zakonitega trgovca ali pa za državo.«

Problem lirskega fonda

Pri slovensem ustoličenju novega predsednika Rotary Club-a odvetnika Bruno Fortija, je začasni načelnik posebnega odposlanstva Uprave za gospodarsko sodelovanje v Trstu, gospod Joseph J. Caputa, — v odstotnosti ministra Galowaya, ki se mudi v Rimu zarači zadev, ki se tičejo odposlanstva — imel konferenco o problemu lirskega fonda.

O tem problemu, ki je jedro velikega zanimanja javnosti v Trstu, je gospod Joseph J. Caputa poudaril, da je ameriška pomoč v doljih namenjena za nabavo surovin, strojev, goril in živil, ki jih vsaka država rabi za polno izkorisčanje lastnih produktivnih virov. »Lirske fond« pa mora vzpodobljati produktivne vire države, da s pomočjo, ki jo prejema v doljih in lirah, uresniči cilje, katere si je zastavila v kakem načrtu, za dosegajo najuspenejše in trajne obone.

»Lirske fond« ne nadomešča privaten investicij, temveč mora služiti kot sočinitelj za razvoj zasebne pobeode in kot vzpodobuda za dosegajo zasebnega kapitala.

Zasebni kapital bi moral dati največji možni prispevek k načrtu za gospodarsko obnovo.

Zdravo podjetje ne sme sloneti na nesorazmerni sestavi zasebnega kapitala in fondov, ki se črpajo iz »lirskega fonda«. Gospod Joseph J. Caputa je ob zaključku svoje konference pozval trgovske slove, naj se zamislijo v pravo bistvo teh gospodarskih kriterijev.

Novi predsednik odvetnik Forti, ki se je zahvalil v imenu Rotary Cluba, je poudaril, kako veliko vrednost je imela konferenca za vidne gospodarske predstavnike, ki so v Rotary Clubu številno zasto-

ljeni. Nekajkasneje od osmega stoletja dalje pa imamo tudi slovenske mestane v Trstu. In od tega časa dajejo pričenja ono sožitje med Slovenci in Romani, nujno in neizbežno zaradi etnografskega sestava mesta in njegovega geografskega položaja. Demografsko sterilno mesto potrebuje naravnega demografskega dotoka in odtek naj ga dobi, ako ne iz neposrednega slovenskega zaledja? Tako je šel posledji narodnostni razvoj naprej v isti smeri, kot pod Rimljani. Duhovno in gospodarsko močnejše romansko mesto nad Slovenci, ti pa spet zmagujejo krvno nad Romani. In tako se je v teku stoletij stvoril antropološki tip Tržačana, ki po svojem zunanjem videzu spada med srednjeevropske tipe in nima nješesar skupnega — razen jezik — z mediteranskim italijanskim tipom. Slovenska in romanska kri sta stvorili tržačko kri, ki je ni mogoče zatajiti!

(Nadaljevanje sledi)

Zgodovinski razvoj narodnega stanja v Trstu

Ker je bil Trst v rimski dobi v sredini sedmoga stoletja. Seleč se v velikih selitvenih tokovih iz srednjevnega ozemlja so, sledje tokovom reke proti izviru, poselili veliko ozemlje med Donavo in Jadranškim morjem pa približno med današnjo Vzhodno Tirolsko in Ogrsko. To ozemlje je bilo toliko, da današnje slovensko narodno ozemlje predstavlja komaj tretjino nekdanjega. In potem se ēdijo, ako se ne trdno branimo in nam očitajo šovinizem in trmoglavitost!

Toda kot vse drugo, tako je tudi rimski imperij lepega dne načelča zob in odskočna deska za vojne pohode proti Balkanu je lepega dne postala deska za vkrcevanje na mikijočo se ladjo.

Pod udarci mladih narodov se je rimski imperij razsul v prah in na njegovih prostranih ozemljih so zavladali novi narodi, med njimi tudi Slovenci.

II. NASELJEVANJE SLOVENCEV

Slovenci so naselili današnje slovensko ozemlje v dobi, ki traja od sredne druge polovice šestega pa do

seljeni Kras je bil ob prihodu Slovencev skoro prazen. Nekaj prebivalstva je bilo pobitega v borbah s slovenskimi predstrelzami, mnogo pa se ga je zatekel v obalna mesta ali naprej v Italijo. Gotovo je, da je strah pred prodiročimi Slovenci zelo radi izrabljajo shod, ki se je vršil v Rízani leta 804, za protislovensko propagando. Ne utegnemo se tu zamujevati s popisovanjem zgodovinskega ozadja tega shoda, toda vsakdo, ki ga bo preštudiral, bo moral priznati, da shod ni bil naperjen izrecno proti Slovanom, temveč da je šlo za vse drugačne stvari, ki z njimi niso imeli nobene zvezne in je bila pritožba proti Slovanom iznešena čisto slučajno, ker se je pač ponudila prilika. Prav zaradi tega se je spor glede Slovanov tudi mirno končal. Taka je prava resnica o rízanskem shodu.

Prebivalstvo, na katerega so naleteli Slovenci ob prihodu v té kraje, ni bilo latinsko, kot smo že omenili, pač pa je bilo dejansko keltsko-romanska mešanica, po kri- vi nedvomno bolj keltska, po duhu pa bolj latinska. To prebivalstvo se je v predelih, ki so jih Slovenci

Razstava osnovne šole v Nabrežini

Teden dni po izbornu uspeli za klijenčki šolski prireditvi nas je učiteljstvo naše osnovne šole preseñetilo z lepo in okusno razstavo deskih in ženskih ročnih del, ki so jih izvršili naši otroci v teku tega šolskega leta. Ceprav je bila lanska razstava zelo lepa, jo je letošnja prekašala. Ta napredek razumemo in je bil omogočen tudi z razumevanjem staršev, da smo z večjim veseljem kupovali našim otrokom potrebno blago.

Deška ročna dela so bila izdelana po večini z žagico. Nekateri izdelki so se odlikovali po natančnosti in snažnosti. Zač, da so bili ti predmeti razstavljeni precej na kupu in so tako izgubili precej na svoji veljavni. Tudi razstavne mize so bile pregostitev razstavljenje. Razstava bi se gotovo bolje obnesla, ako bi bili izdelki razstavljeni v dveh sobah mesto v eni, saj materiala je bilo več ko dovoj. Tako je bilo opaziti mnogo lepih del,

Nabrežinske materje

Župančič in rdeče pahorjade

Tista fratelančna zavozena druščina, ki že od svojega rojstva pod zeleno smrekko dalje pa do danes zlorablja čisto slovensko umetnost za svojo majavo partijsko politiko, si je po Zupančičevi smrti upala nadaljevati s tem zlorabljanjem in v »Pr. dn.« poroča celo o neki Zupančičevi komemoraciji, ki so jo priredili ljudje, ki so jo priredili ljudje, ki so celo Prešernu ob njegovi stoletnici skušali prikazati kot doslednega pristača tistega markizma, ki je povzročil toliko gora slovenskemu narodu. Glasilo pešči-

Z. z. Z.

ce tržaških fratelančnih brodolomnikov je že pri volitvah v brk svojemu »nacionalizmu« pokazalo, da pač nima pomislov, ko je treba prosačiti drobtinice od italijanskih komunistov in po drugi strani zlorabljal najlepše bisere slovenskega slovstva, kot so to n. pr. stari in še delajo razni paho-rasti četnički dezerterji, ki so v najusodnejših dneh naše zgodovine pušili svoj narod na cedilu in zakruli v čast rdečim koritom!

Z. z. Z.

Vesti s Tržaškega

Dr. Novačanov odhod

V soboto 23. julija je odšel iz Trsta slovenski pesnik in pisatelj dr. Anton Novačan po skoro triletnem bivanju v našem mestu, kjer je končal in obelodanil tudi svoj »Peti Evangelij«.

Odšel je s soprogo v Argentino, ker ni mogel kot begunc najti v Trstu koščka kruha.

Titov rezam v Sloveniji je dr. Novačan vabil domov z vsemi močnimi obljubami in službami, ali dr. Novačan ni hotel zatajiti svojega prepričanja in iti delatko komunistom. Ostal je v Trstu in kot človek širokega obzorja, bivši generalni konzul, bivši odvetnik in pisatelj, je upal, da se mu posreči dobiti kakšno skromno mesto na slovenskih solah ali pri radiu. Bilo pa je vse zmanj. Tako je dr. Novačan zapustil Trst in odšel po svetu za kruhom, dočim so med beguncami v Trstu primeri, da ima mož po dve službi in žena tudi službo, tedaj po tri plače v eni družini dveh oseb. Ali je to socialno, krščansko in pravično?

Volivci Slovenske narodne liste

Slovenska demokratska zveza vabi volivke in volivce Slovenske narodne liste na okrožne sestanke na sedežu SDZ, ulica Machiavelli 22-II, vsakokrat po 20.30 in sicer po naslednji časovni razporedbi za posamezna okrožja:

Skedenj dne 8. avgusta.

Sv. Ivan dne 10. avgusta.

Sv. Jakob dne 12. avgusta.

Rojan dne 17. avgusta.

Skorklje dne 18. avgusta.

Barkovje dne 22. avgusta.

Sv. Alojzij dne 24. avgusta.

Sv. Sobota dne 26. avgusta.

Poncijana dne 29. avgusta.

Trst - sredošč dne 31. avgusta.

Zaradi važnosti trenutnega političnega položaja naše občine, STO in mednarodne sveta, prosimo vse volivke in volivce SNL, da se sestankov zanesljivo udeležijo.

Slov. demokratska zveza

Trst ne more živeti

Tržaška zbornica za trgovino in industrijo je objavila poročilo o tržaškem trgovinskem prometu v prvi polovici letašnjega leta. V tem času je bilo v Trst pripeljanega ter iz Trsta odpeljanega, po morju in po železnici vsega 3 milijone 349 tisoč 527 ton raznega blaga. Leta 1938 je ta promet znašal samo 2 milijona 605 tisoč 272 ton.

Pomorski promet v mesecu juniju izkazuje 306 tisoč 696 ton. Pri tem je na prvem mestu Amerika z nad sto tisoč tonami blaga, za njo Arabija z 28 tisoč tonami. Italija je še na sedmem mestu s 7.987 tonami.

V železniškem prometu, bodisi v dovozu, ali v odvozu vodi Avstrija.

Od 1. do 30. junija letos je prišlo v Trst 41 tisoč 584 ton premoga in drugačna goriva. V juniju 1938 je ta številka znašala le 30 tisoč 442 ton. Raznih rudnin in podobnega je junija letos prišlo v Trst 86

tisoč 346 ton, junija 1938 pa 79 tisoč 709 ton.

Zita je pretekli mesec prišlo v tržaško pristanišče 140 tisoč 171 ton, 1938 pa le 56 tisoč 724 ton.

Lesni promet preko tržaškega pristanišča je v juniju obsegal 48 tisoč ton, 1938 pa 20 tisoč ton.

Sladkor

Z ukazom ZVU št. 149 se izpreminja ukaz ZVU št. 41, ki določa pristojbine za sladkor. Clen 3 pravotnega ukaza se delno spremeni in nadomesti s sledenčem: »Od sladkorja začasne pomoči, že prodanega za industrijsko uporabo, ki je še v carinskih skladisih, čist ali predelan v dokončne proizvode, se pobere dodatna pristojbina 35 lir za en kg, ki se bo plačala poleg trošarinek.«

Begunska organizacija

Pripravete obveščamo, da bo mednarodna begunska organizacija I.R.O. po 30. juniju 1950 nehal delovati. Nove begunce bo ta organizacija sprejemala le še do 31. avgusta 1949. Po tem roku bo sprejemala samo še otroke, ki so brez spremstva in tiste begunce, ki bo do zapustili svojo domovino po 31. avgustu 1949 in bodo zaprosili za sprejem do 15. oktobra 1949. Toda po 15. avgustu 1949 se bodo pri I.R.O. vpisale tudi osebe, ki bodo prosile samo pravno in politično zaščito.

Poleg tega bo I.R.O. sprejemala begunce v taborišča samo do 31. decembra 1949. Po 30. juniju 1950 bo I.R.O. nehal dajati podpore in vzdrževalnino vsem beguncem. Podporo in vzdrževalnino pa bodo prejemali tudi po 30. juniju 1950 tisti begunci, za katere je že v tem času povratak v domovino ali preseleve v nove kraje (n. pr. Avstralija itd.) in tisti, ki so potrebeni trajne pomoči in ni moči drugače poskrbeti zanje.

V I.R.O. se po novih določbah sprejemajo tudi tisti begunci iz krajev priključenih k Jugoslaviji, ki so optrali za italijansko državljanstvo, pa opicja ni še rešena in pa tisti, ki so zamudili rok za opicijo.

Podpora brezposelnim

Generalni ravnatelj za civilne zadave pri ZVU anglo-ameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja je pred kratkim podpisal ukaz št. 129, s katerim popravlja ukaz ZVU št. 337, ki daje izredne podpore delavcem, kateri so prijavljenci za delo v tujini.

Popravek pravi, da lahko oddelek za socialno pomoč pri Zvezniški vojaški upravi razširi v primeru posebne potrebe plačilo izredne podpore posameznikom največ do 120 dni. O tej podpori govori ukaz št. 337. Podpora bo izplačeval Zavod za socialno skrbstvo (Istituto Nazionale della Previdenza Sociale) in posebnega fonda za podporo brezposelnim, o katerem govori ukaz št. 392. Ta fond gre v breme Zvezniške vojaške uprave.

Trgovska mornarica

Ukaz Zvezniške vojaške uprave št. 168 prinaša določila za zaposlitev krajevnih uslužbencev trgovske mornarice za tuje ladje v velikosti nad 50 brutto ton.

Ukaz med drugim določa, da izvzemši pomorskih častnikov, vse moštvo za ladje, ki plovejo pod tujo, neitalijansko zastavo more biti najeto preko Urada za zaposlitev pri tržaškem pristaniškem uradu (Capitaneria di Porto) v skladu z navodili pristaniškega ravnatelja.

Kršči bodo kaznovani z globo od 6.000 do 60.000 lir za vsako osebo, ki bo najeta v nasprotju z določili ukaza.

Obvestilo beguncem

Oddelek za socialno pomoč pri Zvezniški vojaški upravi sporoča, da Mednarodna begunska organizacija zdaj nudi možnost za preselitev v druge države dvema skupinama beguncev na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, ki doslej nista imeli možnosti za izselitev. Ti skupini sta: Prvič tisti, ki so optrali za italijansko državljanstvo, pa njihove prošnje za opcijo niso bile potrjene; drugič tisti, ki ne morejo optrali za italijansko državljanstvo, ker je rok za opcijo že potekel.

Možnost za izselitev v Združeno državo ima tudi vsaka druga oseba brez državljanstva, ki biva na tem področju in ne spada v nobeno gruji omenjenih skupin. Begunci vseh skupin lahko prosijo za spremembo v Mednarodno begunsko organizacijo, četudi so zaposleni ali imajo stalno bivališče (rezidenco) na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja. Kdor je sprejet, mu Mednarodna begunska organizacija, kajti prošnje po 30. septembra 1949 ne bodo več sprejete. Urad Mednarodne begunske organizacije je v ulici Rossini št. 4.

Z. z. Z.

Obveščamo vse Slovence, ki so obtejnili italijanski zaporih, češ, da imajo na vesti razne umore, ki so se dogodili v času vojne, že več dni izvajajo gladovno stavko. Za ta korak so se odločili, ker jih držijo v zaporih, ne da bi jih sodili odnosno izpustili tiste, proti katerim ne morejo sodno postopati, ker jim krvne ne morejo dokazati. Prvič so se oblastva odločila arretirati tudi Italijane, da ne bodo krivi zločinov samo »slavo-komunisti...«

Atentat v Tržiču

Na obletnico padca fašizma, v pondeljek 25. t. m., so neofašisti v Tržiču podtalnili tri naboje tritola trem znanim tržaškim levčarjem. Naboji so seveda eksplodirali in s tem napravili veliko škodo na poslopjih. Cloveških žrtev ni bilo. Policija je arretirala devet oseb, ki jih sumi tega zločina, med temi tudi tri istarske begunce italijanske narodnosti.

Obvestilo

Obveščamo vse Slovence, ki so od goriške kvesture dobili ukaz, naj v roku treh mesecov zapustijo ozemlje Italije, da imajo po zakonu pravico prosi za preklic tega ukaza. Po času 10. ustave imajo pravico do azila (zavetnika) vse tudi državljan, žrtev nasilnega režima, ki vladajo v njihovi domovini in jim ne dovoljuje človečanskih sproščin.

Volitve županov v podeželskih občinah

V podeželskih občinah so se v zadnjih dneh vršile volitve županov in občinskih odborov. V Miljah, v Dolini in Zgoniku, kjer so pri zadnjih volitvah dobili absolutno večino Vidaličevi komunisti, so seveda tako župani, kakor občinski odbori popolnoma v rokah kominformistov.

V Nabrežini je bil na drugi seji občinskega sveta izvoljen za župana g. Kralj Oto, član Slov. narodne liste; za odbornike so bili pa izvoljeni: Aldo Slavec (UAIS), Terčon Josip (SNL), Skerk Josip (LF), Gratton Ferruccio (UAIS); kot namenstnika pa Radovič Danilo in Blažon Marij, oba UAIS.

Podrobnejše poročilo priobčimo prihodnjic.

Prevozni nameščencem

Zvezniška vojaška uprava je nedavno pooblastila državni zavod za socialno skrbstvo (INPS), da izplača enkratni izredni predjem bivšim nameščencem, ki prejemajo pokojnino iz zavarovalnega skladja javnih prevoznih podjetnikov. To pooblastilo je dano za britansko-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja, ki uvaja italijanski zakon o tem predmetu.

Predjem bo znašal 25.000 lir za starostne upokojence, 20.000 lir za invalidne upokojence in 15.000 lir za tiste, ki so prejemajo pokojnino kot preživeli.

Jadranski koledar

Jesenji izide »Jadranski koledar« na 250. straneh bogate vsebine.

Vse po kopitu

Večerne sporedne praškega radia so preuredili po sovjetskih izkušnjah. Nameščenci radia morajo sedaj od 6. do 11. ure zvečer svoje poslušalce poučevati in ne zabavati.

Generalni ravnatelj praškega radia je izjavil, da bodo tudi naprej koristili kmetov in delavcev prva skrb radia. Zaradi tega bodo spodbujati razdeljeni v tri deli.

Od 6. do 8. ure zvečer bodo počila, da bodo delavci obveščeni o dogodkih. Nekaj zabavnega bo tudi oddajali. Od 8. do 9. zvečer bodo novice za kmete, ki se pa morajo ravnati po normalnem in ne po letnem času.

Spored od 9. do 11 ure zvečer bo ponovno. Zato so svetovali poslušalci, da poslušajo s svinčnikom v roki.

Od 11. ure zvečer naprej se domneva, da bodo vsi češkoslovaški delavci v postelji, ker je ta čas določen za koncert, ki je v glavnem namenjen za inozemske poslušalce.

Spečanost v Dolu

V nedeljo 10. t. m. smo imeli v naši novi duhovniji cerkveni shod s proslavijo sv. Cirila in Metoda. Naša skromna cerkvica je posvečena Devici Mariji. Poleg nje smo pa že lani ob ustanovitvi duhovnije zbrali za naša zavetnika sv. Cirila in Metoda. Ob desetih smo imeli slovensko sv. mašo z lepim petjem. Duhovljani so se že udeležili v velikem številu. Popoldanska pobožnost je bila posvečena svetima bratom. Priznan pridigar je v lepem govoru prikazal vernikom,

ki so prišli tudi iz okolice, pomen in blagovljeno delo obeh slovenskih apostolov. Pevski zbor je bil neugnjan in je zapel tudi par pesmi v čast sv. Cirila in Metoda. Po končanih cerkevih pobožnostih smo v prijetni senci poslušali neumorni pevski zbor in smo bili prav dobre volje. Ko se zahvalju